

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-398-9-57>

THE MARKET OF GRAIN CORN PROTECTION IN UKRAINE

РИНОК ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УКРАЇНІ

Останнім часом в світі набуває тенденція органічного землеробства, це максимальне зменшення використання штучних мінеральних добрив, гербіцидів, стимуляторів росту та інших речовин. Незважаючи на ці тенденції, об'єми використання засобів захисту рослин під посіви кукурудзи в Україні збільшується кожного року (табл. 1) [3].

Таблиця 1

**Посівні площі та обсяги внесення пестицидів
 під урожай кукурудзи на зерно в підприємствах України**

Рік	Посівна площа, тис. га	Обсяг унесених пестицидів, тонн						
		всього	в тому числі					на 1 га уточненої площі, кг
			фунгіциди та бактерициди	гербіциди	інсектициди та акарициди	регулятори росту	інші засоби захисту	
2018	4580	4790,3	115,9	4499,5	165,8	7,0	2,6	1,461
2019	5005	4976,4	12,7	4688,1	149,0	5,4	13,1	1,363
2020	5432	5681,7	133,6	5405,4	128,4	5,2	9,1	1,483
2021	5522	6667,3	169,5	6321,1	153,7	11,8	11,1	1,668
2022	4325	4189,7	78,0	4005,0	98,5	3,3	5,0	1,396
2022 у % до 2018	94,4	87,5	67,6	89,0	53,4	46,7	193,4	95,6

Джерело: дані Держкомстату України за відповідні роки

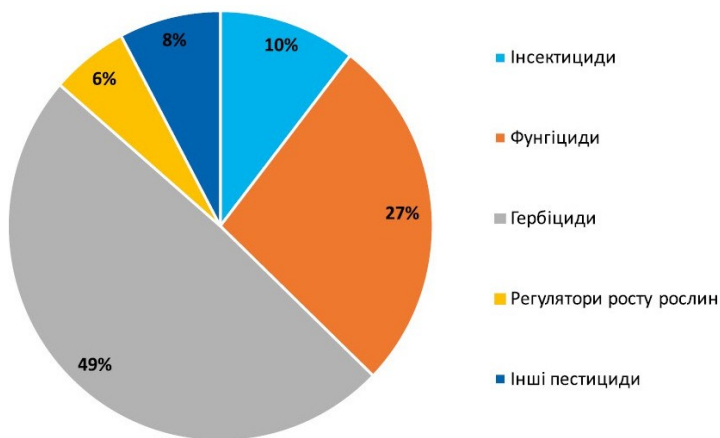
Дані табл. 1 засвідчують, що площі під вирощування кукурудзи на зерно за період 2018–2021 рр. збільшилися з 4580 до 5522 тис. га (на 20,6%), а обсяг внесених пестицидів за цей же період зросли з 4790,3 т до 6667,3 т (на 39,8%). Загальна площа сільськогоспо-дарських земель, яку було оброблено в аграрних підприємствах за досліджуваний період зросла з 15,9 млн гектарів до майже 16,2 млн гектарів.

Застосування засобів захисту у 2022 році визвані скороченням посівних площ кукурудзи в районах бойових дій

У 2021 році, за даними досліджень, усі підприємства України придбали пестицидів (гербіциди, інсектициди, фунгіциди та інші засоби захисту рослин) на суму понад 26 млрд. гривень [1].

Засоби захисту рослин які представлені на ринку України поділяються на оригінальні, розроблені та вироблені відомими світовими компаніями, так і їх аналогами. Вони мають подібний склад, але значно дешевші за оригінальні препарати.

Дані аналізу митної статистики України, дозволили визначити частку кожного виду пестицидів на ринку України, яка склалася в середньому за останні п'ять років (рис. 1) [2].

Рис. 1. Частка пестицидів на ринку України

Найбільшу частку ринку 49% займають гербіциди (препарати для бородьби з бур'янами). Другу позицію 27% займають фунгіциди (препарати призначені для бородьби з патогенними грибами та їх спорами). Згідно даних статистики відсотковий розподіл пестицидів з року в рік майже не змінюється.

Незважаючи на воєнний стан, потреба засобів захисту рослин у 2023 р., в розрізі регіонів забезпечена на 112,8% (табл. 2).

Таблиця 2

**Забезпеченість сільгоспідприємств засобами захисту рослин
у 2023 році у розрізі регіонів України**

Область	Потреба		Надійшло			
	всього	в т.ч. гербіциди	всього	в т.ч. до потреби, %	в т.ч. гербіцидів	
					всього	в т.ч. до потреби, %
Вінницька	2 838,5	1 592,4	3 245,7	114,3	1 814,9	114,0
Волинська	1 115,0	524,5	1 111,9	100	524,0	100
Дніпропетровська	2059,4	1 308,6	2 068,8	100,5	1 309,2	100,0
Донецька *	176,7	139,6	265,9	150,5	148,644	106,5
Житомирська	1 499,0	912,5	1 530,4	102,1	919,8	100,8
Закарпатська	324,2	138,2	334,7	103,2	158,0	114,3
Запорізька*	277,9	136,3	311,5	112,1	162,0	118,9
Івано- Франківська	673,8	328,3	766,6	113,8	410,7	125,1
Київська	1 506,5	924,9	1 672,0	111,0	1 134,9	122,7
Кіровоградська	1 447,65	992,25	1 447,65	100,0	992,3	100,0
Луганська*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Львівська	1 635,7	932,5	2076,4	126,9	1 158,9	124,3
Миколаївська	771,0	368,5	885,6	114,9	420,9	114,2
Одеська	1 520,4	462,0	2 110,9	138,8	645,3	139,7
Полтавська	2684,5	2 104,8	2710,5	101,0	2104,8	100,0
Рівненська	950,1	606,3	1304,8	137,3	777,9	128,3
Сумська	2 062,3	1 393,9	2 242,4	108,7	1 635,9	117,4
Тернопільська	1 707,7	851,0	2 181,4	127,7	1 080,0	126,9
Харківська	875,2	689,1	1 350,674	154,3	942,25	136,7
Херсонська*	144,8	45,2	149,6	103,0	45,5	100,6
Хмельницька	2 663,3	1 414,4	2 855,54	107,2	1 498,2	105,9
Черкаська	1 995,7	1 412,9	2 011,5	100,8	1 412,9	100,0
Чернівецька	612,4	190,0	615,2	100,4	195,7	103,0
Чернігівська	1 504,3	1 065,1	1 780,4	118,4	1 182,8	111,0
Всього	31 045,9	18 533,1	35 030,1	112,8	20 675,4	111,5

*Без урахування тимчасово окупованих територій. Оперативна інформація Міністерства аграрної політики та продовольства України на 28.12.2023 р.

Оскільки ринок перенасичений торгуючими компаніями. Тому за останні 15 років маржа дистриб'юторів засобів захисту рослин впала з 60% до 3–5% [1].

В цілому гравців на аграрному ринку можна розділити на три категорії:

– національні дистриб'ютори. Мають представництва в більшості регіонів України, значний штат менеджерів із продажу, велика кількість брендів у портфелі компанії, наявність складів у регіонах країни. Мають потужні фінансові активи. Клієнтами таких компаній переважно є агрохолдинги та великі сільські господарства (площа більше 3000 га);

– регіональні дистриб'ютори. Компанії, діяльність яких зосереджена в певному регіоні (область, або кілька районів). Кількість менеджерів зазвичай 3–10 чоловік. Лінійка брендів в портфелі цих компаній менша, ніж у національних дистриб'юторів, це обумовлено обмеженням вільних коштів, для заключення дистрибуційних договорів із постачальниками. Для того, щоб розширити лінійку продуктів, яку пропонує компанія, дуже часто регіональні підприємства тісно співпрацюють з національними компаніями на умовах субдистрибуції. Клієнти таких компаній – це середні та малі господарства. Причому зазвичай відносини постачальника та клієнта більш «теплі», ніж у національного дистриб'ютора, тому що регіональні компанії більше цінують і більше часу можуть приділити кожному клієнту;

– локальні. Працюють в межах населеного пункту (кіоск або магазин). Постачальниками продукції виступають регіональні компанії. Продукти можуть для зручності перефасувувати в меншу тару, так як їх клієнти вже фізичні особи з невеликою площею землі.

Таким чином, завдання виробника – виготовити потрібну кількість якісного продукту, а дистриб'ютора – добре розумітися на потребах клієнта й завжди бути поруч із ним, щоб максимально задовольнити їх. Лише ті, хто матиме якісну: експертизу, логістику, дистрибуційну мережу, підтримку та, звісно, продукцію, відповідно, – матимуть майбутнє на ринку. До цього слід додати ще сучасні технології, сервісну підтримку, інноваційні рішення тощо. Виробник дає високу якість, а от чи правильно нею користується клієнт, чи розкриває повний потенціал, наприклад насінневий, – питання інше. Саме новітні технології дають змогу правильно використати весь потенціал того чи іншого продукту. В майбутньому саме це й буде ключовою функцією дистриб'ютора – донести і правильно навчити клієнта користуватися продуктом, аби досягти максимальної ефективності та результату.

Вітчизняний ринок через обмежені ресурси, виснаження орних земель, високу вартість витратних матеріалів, таких як пестициди, а також стандартів по залишкам пестицидів, спонукає виробників усе більше застосовувати передові методи вирощування, щоб максимізувати свою віддачу від вкладених інвестицій. Після розгляду комплексу питань, пов'язаних із загрозами національній безпеці України у сфері хімічної безпеки, РНБО України ухвалила рішення «Про заходи щодо підвищення рівня хімічної безпеки на території

України», яке введено в дію Указом Президента України від 19 березня 2021 року № 104/221.

Література:

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2021 році. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Київ. 2022. 514 с.
2. Митна статистика України. URL: <http://sfs.gov.ua/ms/>
3. Використання добрив і пестицидів під урожай сільськогосподарських культур. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Хімічна промисловість та хімічний ринок України у 2021 році: факти, оцінка стану, тенденції, прогноз. Аналітичний звіт (станом на 08.02.2022 р.). Черкаси. 2022. 69 с.